

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Suvidintų gaidų reperkusijos

2013-11-15

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Muzika

AUTORIUS: Andrius Maslekovas

DATA: 2013-11

Greičiausiai niekas per daug nenustebo, kad šių metų „Gaidos“ festivalis pasiūlė ne vieną, o keletą temų. Tokią tendenciją galima buvo išvelgti keleto pastarųjų festivalių programose, kai į jas būdavo įtraukiami, atrodytų, iš bendro konteksto iškrentantys, tačiau anaiptol neprastesni koncertai. Ko gero, galima sakyti, kad laikai, kai „Gaida“ turėjo vieną pagrindinę temą, apie kurią lyg apie ašį sukasi visa festivalio programa, eina į pabaigą ir „vienatėmės“ „Gaidos“ jau netrukus nugrims giliai užmarštyje... Prie šios „Gaidos“ koncepcijos įpratęs klausytojas gal ir pasigenda festivalių programose stabilumo ir tęstinės idėjos visų renginių metu, tačiau reikia pripažinti, jog suorganizuoti gerą tokio masto renginį, bandant visus koncertus išprausti į vienos temos rėmus, yra sudėtinga ir, be abejo, brangu. Juolab praeitų metų „Gaidai“ puikiai parodžius, kad pernelyg griežtai nesilaikant vienos užsibrėžtos minties galima efektyviai sukurti dinamišką ir patrauklų renginių ciklą.

Šių metų temos pasirodė aktualios, įdomios ir patrauklios. Buvo koncentruotasi į teatrą, žmogaus balso galimybes ir perkusiją. Festivalio tematika – išties džiuginanti. Juk ne taip jau dažnai Vilniuje galime pamatyti tikrai gerų šiuolaikinių muzikinių spektaklių, operų ar kitų tarpdisciplininio žanro kūrinių, kuriuos čia atvežtų aukščiausios klasės užsienio aktoriai bei atlikėjai. Žmogaus balso galimybių studijos taip pat labai aktuali ir, sakyčiau, nesenstanti tema, kuri, reikia pripažinti, nebuvo labai netikėta. Nors nuo 2007-ųjų „Gaidos“, kurios pagrindinė tema buvo VOX NOVA, praėjo gana nemažai laiko, tačiau ši tema nuolat grįžta į „Gaidos“ sceną lyg tam tikras leitmotyvas, šiemet vėl gavęs savarankiškesnį vaidmenį. Mušamųjų instrumentų aktualumas labai panašus į žmogaus balso svarbą, tai du patys seniausi žmonijos instrumentai, be jų neįsivaizduojama ir šiuolaikinė muzika. Jie kas kartą atsiskleidžia vis naujomis spalvomis ir netikėtais rakursais.

Tenka pastebėti, jog minėtos temos stipriai pakoregavo bendrąją festivalio koncepciją. Ypač juntama buvo teatro temos įtaka bene visiems šių metų „Gaidos“ koncertams. Vaidybos elementai mus lydėjo tiek simfoniniuose, tiek kameriniuose koncertuose. Dėl gausaus teatrinių elementų muzikoje centriniu šio festivalio kompozitoriumi pasirinkto Mauricio Kagelio Trečiasis etiudas dideliam orkestrui, kuriuo savo pasirodymą festivalio pradžios koncerte pradėjo latvio Martinio Uozuolinio diriguojamas Lietuvos

valstybinis simfoninis orkestras, atrodytu, įtartinais stokojo to teatrališkumo, o po jo sekęs subtilių tembrų Žibuoklės Martinaitytės opusas „Horizontalai“ nuteikė ramiai ir gana konvencionaliai (muzikiniu aspektu) koncerto ir viso festivalio eigai. Tomo Kutavičiaus koncerte fortepijonui ir orkestrui „Dieviškas šėlas“ – solo partiją atliko Daumantas Kirilauskas – ėmė ryškėti pirmieji apgaulės, kurią dažnai naudoja teatralai, siekdami žiūrovui sukelti nepasiteisinančius lūkesčius, požymiai: ilga orkestro įžanga, kurioje orkestras kur kas geriau atrodė vizualiai, nei buvo išnaudotas muzikine faktūra, taip pat vienoje vietoje suskambusi fonograma, kurios vaidmenį suvokti buvo gana sunku, nes ji nebuvo niekaip plėtojama ar kartojama, o galiausiai – solisto partija, kuri, pripažinkime, buvo išties sudėtinga ir koncertiška, tačiau jos vienplaniškumas ir gana trumpa apimtis veikia priminė solisto kadenciją, o ne pagrindinę koncerto, kaip žanro, medžiagą. Vakaro antrojoje dalyje skambėjęs (ir, be abejo, vizualiniu aspektu reiškėsis) Tano Duno „Popieriaus koncertas“ puikiai atskleidė ir teatrinę, ir perkusijos temas. Egzotiškoji perkusijos šamanė Beibei Wang sukūrė nepamirštamą spektaklį daugumai tą vakarą gausiai susirinkusių žiūrovų. Tiesą sakant, abejoju, ar šio kūrinio atlikimas būtų buvęs sėkmingas, jei solo partiją būtų atlikę vien lietuvių perkusininkai, kurie šalia B. Wang atrodė gan akademiški ir nerangūs. Galbūt šio kūrinio idėja nėra itin nauja ar netikėta, galbūt ji priskirtina komerciniams projektams, jų „Gaidoje“ nuolat gausėja, tačiau tai yra itin geras produktas, kuriame šiuolaikiškai perteikiami kinų kultūros elementai (nepamirškime, jog popierius – taip pat kinų išradimas) ir netgi etnomuzikos nuotrupos (anaiptol nebanalios). Visa tai įpinta į užburiantį teatrališką ritualą, galintį puikiai pasitarnauti šiuolaikinės muzikos populiarinimui.

„Popieriaus koncertą“ galima vertinti dvejopai: laikyti, jog šis kūrinys visų pirma yra šou, o tik po to muzika, arba atkreipti dėmesį į kinų muzikos specifiką, būtent į vizualikos, atlikėjo veiksmų ir skambančios muzikos neatsiejamą ryšį. Kurią poziciją pasirinksiame – priklausys nuo mūsų požiūrio platumo, kultūrinio pažinimo spektro ir prisirišimo prie vakarietiškos koncertinės tradicijos stiprumo. Kad ir kaip būtų, pirmąkart Lietuvoje atliktas „Popieriaus koncertas“, žvelgiant iš mūsų šiuolaikinės muzikos gerbėjų pusės, atrodo kaip gana šviežia šiuolaikinės muzikos klasika, lyginant su prieš porą metų pirmą kartą Lietuvoje nuskambėjusia Henryko Mikolajaus Góreckio 3-ąja simfonija. Žiūrint iš šio taško, „Gaidos“ šiuolaikinės muzikos šedevrų repertuaro Lietuvoje „spragų lopymo“ misiją šiomet pavadinčiau sėkminga.

Kompozitorius Mauricio Kagelis. Nuotrauka iš Kolono teatro archyvo

Sėkmingu pavadinčiau ir sprendimą į festivalį pakviesti elektroninės muzikos gigantą *alva noto*. Ne pirmą kartą Lietuvoje viešintis elektroninės muzikos ir multimedijos kūrėjas jau, ko gero, spėjo suburti gerbėjų ratą. Nors ir nesu didelis šios muzikos mėgėjas, tačiau turiu pasidžiaugti, kad „Gaida“, kuri, nesispecializuoja elektroninėje muzikoje, gali mus pakviesti į gerus elektroninės muzikos koncertus. Ankstesnių „Gaidos“ festivalių elektroninės muzikos koncertuose labai pasigedavau kokybės, tačiau šįkart pasigendu kiekybės, nors tai ne vienintelė sritis, kurioje būtent kiekybės šiemet pasigedo greičiausiai ne vienas klausytojas, bet apie tai šiek tiek vėliau.

Dueto iš Paryžiaus T&M muzikiniame spektaklyje „Wanderer, post-scriptum“ vėl tapome teatrališkos apgaulės aukomis. Tik šį kartą ji veikė kiek kitoku principu. Iš festivalio programėlės buvo galima suprasti, kad skambės muzikinis koliažas iš H. Eislerio, G. Ligeti, W. Rihmo, R. Wagnerio, G. Pessono ir net grupės „The Doors“ kūrinių. Taip pat galima buvo numanyti, jog vokiškoji romantinė tradicija čia turės itin didelį vaidmenį, tačiau eidamas į šį renginį vis dėlto tikėjau, jog išvysiu ir galbūt išgirsiu ko nors daugiau, nei sakoma trumpame aprašyme. Esu matęs ir girdėjęs tikrai puikių muzikinio koliažo pavyzdžių ir puikaus jo panaudojimo teatro scenoje. Deja, šis renginys iš esmės tebuvo baritono rečitalis su fortepijono akompanimentu, kurį retkarčiais papildė ne itin originalūs vaidybiniai elementai ir *Windows Media Player* meninio lygio vizualizacijos. Dar daugiau, visa šiame koncerte (nesiryšiu jo vadinti spektakliu) muzika buvo atliekama visiškai vienodu stiliumi, ir R. Wagneris nuo W. Rihmo skyrėsi tik intervalikos, bet ne interpretavimo manieros požiūriu. Taigi šioje vietoje slėpė ir dar viena apgaulė – atėjome į šiuolaikinės muzikos spektaklį prisimindami šiemet festivalyje nagrinėjamą balso galimybių temą, o klausėmės

romantine tradicija dainuojančio baritono.

B. d.